

diés i coses

Juliol

TRAMUNTANA
NORD

n7.

Calendari

fa mit
any

PONENT
OEST

L'ESPORT

Calonge

CD S'HORTA

MIGJORN
SUD

La nostra gent

ls nostres carrers

La batuda a Mallorca, segons un gravat de l'obra *Die Balearen*, de l'arxiduc Lluís Salvador.

PREU 200 ptes.

i coses

- Francesca Lladó.	- Miquel Vallbona.
- Jaume Julià.	- Maro Vallbona.
- Maria Angels Adrover.	- Baltasar Amengual.
- Margalida Adrover.	- Macià Tromper.

SUMARI.-

- Per començar	2
- Juliol	3
- Calendari de felicitacions	4
- Bzz, Humm, Ai ! Plas !	5
- Plantes d'interior a l'estiu	6
- Salut i pau	7
- Els nostres carrers	10
- El Juny de 1715	12
- En Tòfol i en Màxim	14
- L'Esport	15

En Guillem de Sa Conca

" Butraqueño "

C.D. S'Horta

- Consultori	19
- La nostra gent	20
- Fa mil anys	23
- Passatemps	24

CONSELL DE REDACCIÓ

Jaume Vallbona i Bennassar
(de Na Blanca)
Margalida Adrover i Manresa
(de Can Polla)
Josep Estelrich i Vadell
(de Can Marínons)
Josep Adrover i Vallbona
(des Camp den Ventura)
Toni Vadell i Maimó
(des Glos)
Màties Adrover i Palmer

D.L.: 148-1988

dies i coses

Mn. Antoni Vadell, 2
Calonge 07669
Tel. 65 78 20

Quantes vegades heu anat a la platja? Ja comença a ser horari. Noltros hem canviat la portada, l'hem posada a la moda de l'estiu. Pot ser no us sembli més fresqueta que les altres, però al llarg d'aquest estiu tindrà aquest estil.

Pensau els que esau interessats en els primers números que al llarg d'aquest mes els re-editarem.

Que l'estiu vos sigui profitós i plaent, Anau alerta al sol, ninetes, que no el voldrieu prendre tant si haguessiu d'espolsar ametles.

SALUT I

*Doncs dies de
juny
Zier i Coses*

AVÍS ALS COL.LABORADORS

Les col.laboracions pel pròxim número s'han d'entregar a qualsevol dels membres del consell de redacció abans de dia quinze.

GRÀCIES

HORARI

Primavera-estiu
de Dimarts a Dissabtes.

Perruqueria:

de 10 h. - 20 h.

Depilació i Manicura:

de 16 h. - 20 h.

PERRUQUERIA

juliol

PEP MARINONS.

Ja és aquí el juliol, i altre xiscladissa d'orenetes, i vespres a la fresca. La vida es contagia de l'alegria de l'alegria del nou estil, que s'esten de poble en poble, en ocasió de festes patronals

Temps de figues, flors i prunes, de melicotons i de pomes de Sant Jaume, regaïns que la natura ens fa per a endolçar-nos el viure.

Pels amants de les platges solitàries, que al llarg de l'estiu no podran gaudir de la tranquil·litat d'aquests llocs, aquí hi ha una imatge de Cala Gran sense cap turiste perquè s'hi puguin recrear amb la imaginació.

Lluna plena

EL JULIOL COMENÇARÀ AMB LA LLUNA PLENA DE DIA 29 DE JUNY, I DIA 2 DE JULIOL A LA 1 h 25 m TORNARÀ ENTRAR ALTRE COP EN FASE PLENA

Lluna nova

LLUNA NOVA, DIA 13 A LES 19h 53m .

Quart minvant

QUART MINVANT, DIA 6 A LES 9h 36m . AMB AQUESTA LLUNA HI HA UN BON MOMENT PER SEGAR EL BLAT I COMENÇAR A CULLIR AMETLES; ES CONSERVEN MILLOR.

Quart creixent

QUART CREIXENT, DIA 22 A LES 00h 14m . S'ACOSTUMA A SEMBRAR LES COLS DE PELLA, LES SEFERNÀRIES I LES SEBES

Calendari

D'ANIVERSARIS

AQUEST MES FAN ANYS

Dia 4: Joana Aina Adrover i Adrover, de ca'n Marínes; David Viz Fuster; Sebastiana Rigo i Barceló, de Ca'n Lau.

Dia 5: Manuel Zacarias Sanz Blanco.

Dia 6: Maria Amengual i Vadell, de Son Reus.

Dia 7: Joana Aina Adrover i Barceló, de Ca sa Viuda.

Dia 9: Maria Adrover i Fiol, de Sa Marina.

Dia 10: Macià Julià i Adrover, de ca'n Frare; Rosario Calvo Lara.

Dia 11: Francisco Alcolea Calero; Carmen Expósito Fernández; Macià Adrover i Mas, de s'Usina.

Dia 12: Maria Angeles Nieto Diaz.

Dia 13: Maria Roig i Valens, de Ca'n Gornals.

Dia 14: Gabriel Adrover i Adrover, de ca'n Maganet.

Dia 15: Antoni Adrover i Adrover, de ca'n Pinya.

Dia 16: Maria Bàrbara Julià i Adrover, de ca'n Rito.

Dia 17: Antònia Vallbona i Adrover, de ca'n Puig; Sor Catalina Barceló i Maimó; Rafel Binimelis Adrover, de ca'n Pep Ferrer; Jesús Jiménez López.

Dia 18: Gertrude Vinzio, de Ca Na Pepa; Maria Roig i Oliver, de's Corral's Nous.

Dia 22: Catalina Bauzà i Corró; Sebastiana Roig i Barceló, de sa Marina; Maria Martínez Morcilla, de ca'n Verro.

Dia 23: Antònia Vadell i Adrover, de ca'n Gustí.

Dia 24: Rafel Binimelis i Adrover, de ca'n Devertit; Magdalena Adrover i Bennàssar, de ca'n Polla.

Dia 25: Pau Vallbona i Grimalt, de's Camp de'n Ventura; Andreu Rigo i Martorell, de ca'n Marínes.

Dia 28: Pau Vallbona i Roig, de ca'n Puig; Vivienne B. Payne.

Dia 29: Gabriel Binimelis i Adrover, de ca'n Devertit.

Dia 30: Maria Vadell i Bonet, de ca'n Rebeu.

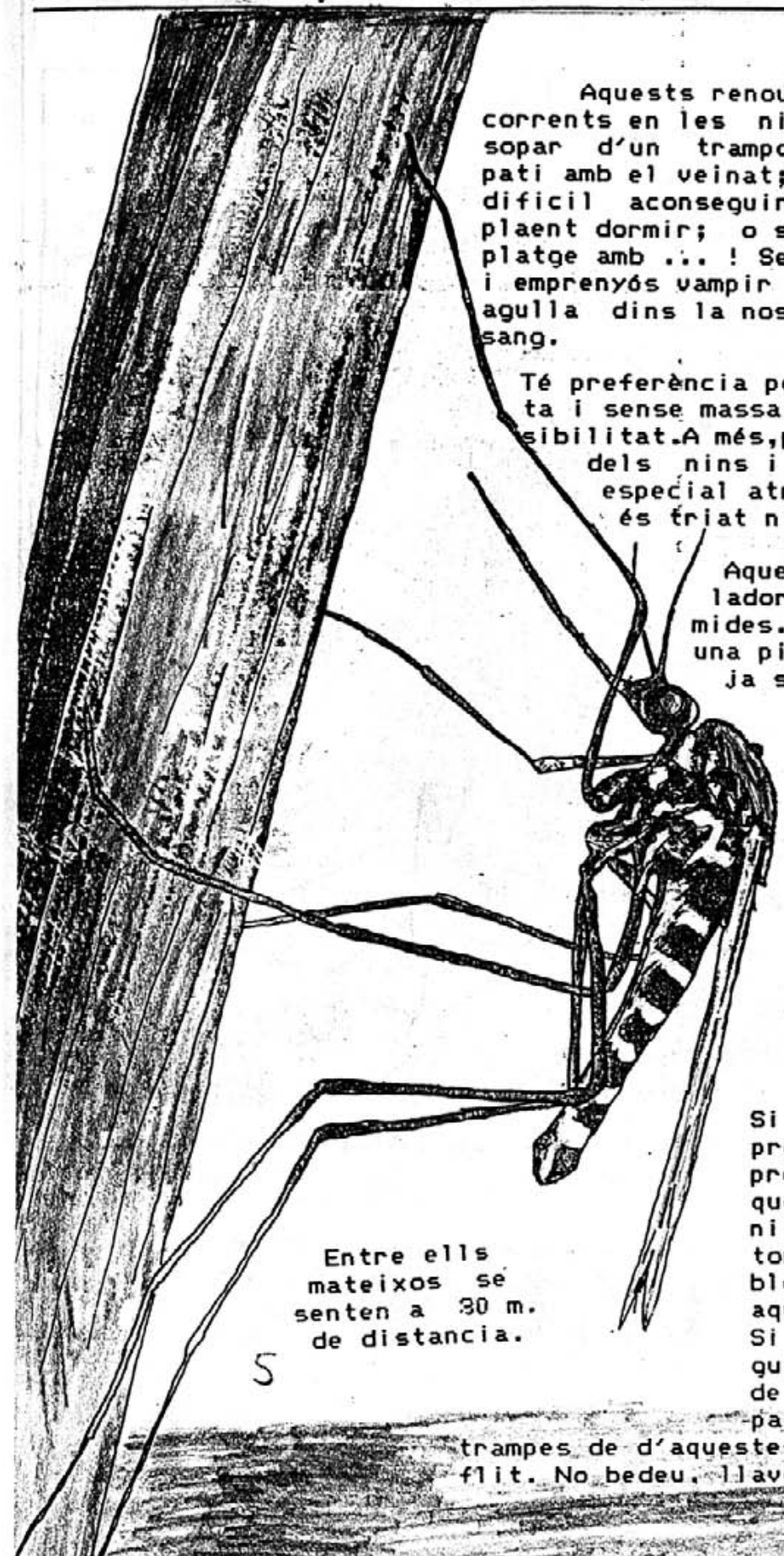
UNA CALONGINA MÉS!

Celebram el naixement de na Maria Magdalena Rigo i Binimelis el passat dia 9 de Juny. Donam l'enhorabona als seus pares: Miquel i Aina-Maria.

MOLTS D'ANYS

BZZZ, HUMM, AI! PLAS!

Aquests renous, gemecs i esclafits, són corrents en les nits de l'estiu. Després de sopar d'un tramponet fent la xarredeta al pati amb el veïnat; quan la calor ja ens fa difícil aconseguir entrar en un necessari i plaent dormir; o si per sort qualche'és a la platge amb ... ! Sempre apareix aquest petitó i empenyós vampir que aviat a clavat la seva agulla dins la nostra pell per inflar-se de sang.

Té preferència per la sang humana, calenta i sense massa pel que dificulti l'accessibilitat. A més, prefereix la sang tendreta dels nins i la de femella, i sent un especial atractiu pel color negre. No és friat ni res !

Aquesta punyetera bistiola voladora és fa per les zones humides. Gaudir d'un safareig o una piscina de dia, o la costa, ja sabem quines conseqüències pot tenir: en lloc de tenir-ne tres o quatre per nit en tindrem tres-cents o quatre-cents. Quedarem ben fibllats. Al matí podeu despertar-vos amb la cara, coll i braços plens de vermellures, i si dormiu sense llançol no en parlem. Diven "qui avisa no és traïdor", però el brunzir de les seves aletes que avisen el seu atac, ja és un atac per ell mateix.

Si fa acta de presència quan provam de dormir ens pot provocar un atac de nervis que ens desvetlli per tota la nit. Més d'una vegada hem tornat beneïts pegant-nos bledes per voler esclafar aquesta incòrdia.

Si encara no vos heu preven-guts, anau aviat a la botiga de més prop i carregau de paletes de matar mosques.

trampes de d'aquestes que hi queden aferrats o flit. No bedeu, llavors pot ésser massa tard.

Entre ells mateixos se senten a 30 m. de distancia.

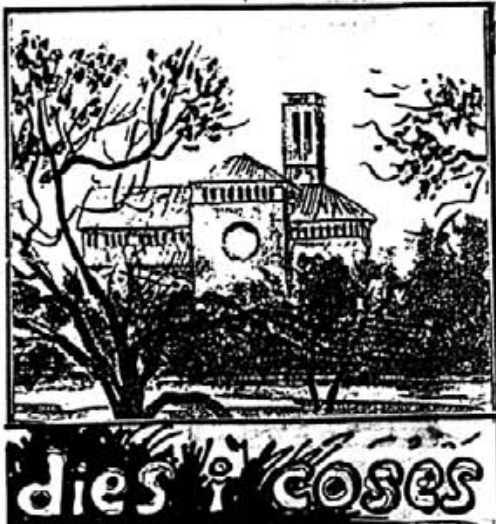
5

plantes d'interior a l'estiu 83

L'estiu és una de les estacions més favorables per a les plantes d'interior, encara que necessita freqüents regades, les quals afavoreixen el ràpit desenvolupament de gèrmens i bactèries pel·lè que és necessari donar-li estimul·lant harmònic, de manera que fortalesquin i creixin sanes.

Convé recordar:

- Protegir dels raigs de sol directe sobre el fullatge de les plantes, fins i tot, quan està humit o banyat.
- Procedir a la multiplicació de les plantes de l'interior, segons la tècnica "d'acodo".
- Tallar les branques de "photos" que s'allarguen massa. (Just el que sobresurtin damunt les demés)
- Per a mantenir major humitat en els cossiols, cobrir la terra amb una capa de torba.

FUSTERIA ANTONI VADELL 1
CALONGE 657945
GERMANS VALLBONA

* Sant Pau! *

Miquel Vallbona

"La no-violència, en la seva forma activa, és bona voluntat cap a tot el que viu. És perfecte amor". (Mahatma Gandhi).

"Un home que s'enriqueix espiritualment enriqueix el món censer". (Mahatma Gandhi).

"És una necessitat vital de la nostra civilització descobrir un sistema per evitar les guerres". (Bertrand Russell).

"Tot el que som es el resultat del que hem pensat, queda en els nostres pensaments, està fet per les nostres idees". (Buda).

"Pau i Bé" (Sant Francesc d'Assís).

"Tonar mal per mal no és arreglar el mal, és doblar-lo. (Lanza del Vasto).

"Benaventurats els no-violents, perquè ells posseiran la Terra". (Jesucrist).

"La fam necessita pa, no necessita bomba" (d'un cartell pacifista).

"Hem estat creats per a la pau i no per a la guerra. La nostra vida a d'esser un esforç constant per aconseguir la pau; una continuada educació de les nostres energies en l'esperit de la pau". (Joan XXIII).

IMATGE D'OR

Avda. Boulevard, 13 - Tel. 657758
CALA D'OR (Mallorca)

FOTOGRAFIA

PROFESSIONAL

- Fotocòpies
- Fotos carnets
- Reportatges

ARA, VÍDEO I MÚSICA.

Tots els joves d'avui, sou uns
ganduls, que no en voleu fer
ni brot, quan jo tenia sa teva
edat ... en feia de coses ...

JOSEP ALOU JULIÀ

LAMPISTERIA · CALEFACCIÓ
ENERGIA SOLAR · PISCINES

C/. J. Prohens, 24 · 07669 S'HORTA Tel. (971) 575261

ELS TRES TRANQUILS

TERESETES

DIA 18 DE JUNY A LES 21'30 H. AL SALÓ PARROQUIA
CALONGE (SANTANYI)

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS

TERESETES

La direcció General de Cultura del Govern Balear ha organitzat un circuit de teatre arreu de les illes. Aquest va començar fent la primera acutació a la sala parroquial de Calonge. El grup que va venir va ser "ELS TRES TRANQUILS", un dels grups de teresetes més veterans del país, té més de 50 anys. Varen interpretar "El valent de Barí", obra del fundador del grup: Antoni Fuidella.

Aquest tradicional grup de teresetes té l'entranyable labor des anys cinquanta. Els nins varen riure; els ninots podrien sentir l'emoció d'aquelles coses que ens tornen a la infantesa.

DECALOGO DEL CASTELLANOPARLANTE QUE VIVE EN BALEARES

POR EL PROFESOR DR. TILBERT D. STEGMANN DEL INSTITUT FOR ROMANISCHE SPRACHEN UND LITERATUREN DER J.W. GOETHE - UNIVERSITÄT. FRANKFURT AM MAIN. ALEMANIA FEDERAL.

■ los idiomas románicos
□ Otras lenguas

1

Interésate por la lengua del país que te ha acogido; sólo el conocimiento de la lengua catalana te permitirá sentirte plenamente "en tu casa", en Baleares.

2

Lucha contra la injusticia fomentada durante la dictadura. Toda represión de una lengua o cultura es un acto de barbarie.

3

Haz respetar tanto la lengua catalana como la castellana y respétalas tú mismo. Las dos lenguas son igualmente dignas. Ambas evolucionaron cada una de por sí de la lengua latina (como también el italiano y el francés, por ejemplo).

4

No tengas miedo de comprender y aprender el catalán; es mucho más fácil de lo que piensas. Basta que al principio pidas a todos los que lo saben que te hablen lentamente en catalán y que te expliquen de cuando en cuando una palabra que no entiendes. Bastan unas horas de conversación atenta para que te acostumbres a comprender el catalán.

5

Cómprate diarios y revistas en catalán. Verás que es muy fácil leerlo. Si algo no lo comprendes bien, dile a un mallorquín que te lo explique. Verás como se alegra de hacerlo. Te alabará tu interés. Ponte a oír los programas de radio en catalán y las emisiones catalanas de televisión.

6

Comienza lo más pronto posible a pronunciar los saludos y las frases de cada día en catalán. Si tienes miedo de que te corrijan, adelántate preguntándoles la pronunciación correcta. Ya los habrás ganado a todos. Cuando se haga más difícil la conversación, salta tranquilamente al castellano. Cuando te hayan vuelto los ánimos, haz otro esfuerzo en catalán, sin miedo. Ahí están los catalanoparlantes para ayudarte.

7

Aprovecha la oportunidad que te brinda el vivir en las Baleares para aprender tu segunda lengua. El catalán será tu llave para aprender con mucha más facilidad y con mucho más éxito una lengua extranjera que si lo hicieras directamente y sin pasar por el catalán. Si alguna vez has empezado con otra lengua y no te ha salido bien, el aprendizaje del catalán te abrirá un nuevo camino.

8

Vigila que tus hijos aprendan catalán —tanto en la calle y con amigos como en las escuelas—. Te maravillarás como hablarán pronto un catalán perfecto. Muchos pueblos en el mundo saben hablar con facilidad dos, tres o cuatro lenguas. Todos tenemos la inteligencia para hacerlo. Lo que importa es la voluntad.

9

Matricúlate en un curso de catalán —para que vayas mejorando y corrigiendo lo que ya has aprendido—. Si no hay curso de catalán, exige a tu ayuntamiento que lo ponga en marcha.

10

Ten en cuenta siempre: el dominio del catalán te hará verdadero ciudadano de las Baleares. Además te habrá llevado a comprender cómo entrar en contacto con otras lenguas europeas y a sentirte más ciudadano de Europa.

ES UN TEXTO DIVULGADO POR LA "COMISSIÓ TERRITORIAL DE LES ILLES BALEARS DEL II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA" Y "OBRA CULTURAL BALEAR". Apartado 619. Palma.

ls nostres carrers

"CALLE JAIME RIERA"

Del programa de les festes de l'any 1981, on el bon amic Miguel Pons i Bonet, tan bellament ens descriu la personalitat de Mossèn Jaume Josep i Rigo vos oferim el que segueix.

No cal dir que feina ben nostre el desig de l'autor de l'article, esperant que la placa del carrer sigui així, Carrer de Mn. Jaume J. Riera o del Doctor Jaume J. Riera. B. Amengual

El fet d'assolir la condició de poble contempla la valoració de tot el que és poble des de la cosa que pot semblar més insignificant, com una façana esgrafiada, una estrella mostrejada, un coll de cisterna, un rellotge de sol, una torre, un molí, ... fins a aquelles més transcendents com és l'home, penyora major.

El fet de valorar les nostres coses ens fa més responsables davant qualsevol atemptat o qualsevol fascinació, que pot venir guarnida de diners. No soterrem la nostra condició, la nostra personalitat. No posem a la venda allò que ens resta del tarannà dels avis. No tallen les antigues arrels i en brosteran tanyades novelles. Acaronem el nostre avior perquè d'ell esdevé tot el que som. Fessem memòria dels nostres homes d'ahir, llavor del nostre avui. Posem els seus noms als carrers dels nostres pobles perquè són els subjectes de la nostra petita història.

Un d'aquests homes que feren poble, que retruny per la seva capacitat intel·lectual, pel seu amor a Calonge —era calongí— és Mossèn Jaume Josep Riera i Rigo, a qui un dia, plens d'encert, dedicareu un carrer, que hagués estat més escaient si resàs *Carrer de Mossèn Jaume J. Riera* o del *Doctor Jaume J. Riera*, amb la llengua nostra quasi fins als seus dies única i apta per a tot i, a partir de l'any 1715, perseguida, vermada, calumniada.

Eren altres saons. La gent no s'havia acostumat, o mal acostumat, a una altra llengua que no fos la familiar malgrat del Decret de Nova Planta del 28 de novembre de 1715, que suprimiren les institucions autònomes, furs i privilegis, que s'intenten recuperar. El Decret de Nova Planta entrà en vigor l'any 1718, quan s'enderrocà el Gran i General Consell. I tot com a conseqüència de què? La història és ben clara. L'espai de la mar i la terra nostres en foren escenari. El 16 de juny de l'any 1715 les tropes del Duc d'Anjou, del primer rei borbó Felip Vè, manades pel General D'Aspheld, desembarcaren a Cala Llonga i Cala Farrera i prop de Calonge s'efectuà una batalla amb els seus morts i ferits i el que és més lamentable, la pèrdua de la nostra qualitat de poble mallorquí. Ens ho capgiraren tot i ens rascaren fins a l'ànima tot el que ens era més particular.

Ara com ara tenim escafides notícies dels avantpassats de Jaume Josep Riera i Rigo. El 12 de juliol del 1840 moria Joan Riera i Fullana, natural de Manacor, potser vinculat o emparentat amb Mossèn Jaume Josep Riera. El cognom no és calongí.

Jaume Josep Riera i Rigo va néixer a Calonge el 29 d'agost de 1772 ibatejat pel Rector Nicolau Pons el 30 del mateix mes. Foren els seus pares Sebastià Riera i Margalida Rigo i els padrins el fonts Jaume Rigo i Andreu Adrover, com consta al 1er. Libro de Bautismos (1755-1809) de l'Arxiu de la Parròquia de Santanyi.

És l'inclit Joaquim Maria Bover —tot un calaix de sastre dinovè— que ens assebanta de la vida i obra del calongí Jaume Riera:

Riera, Jaime, natural de Santañy: nació en la aldea de Calonge el año 1773. Concluidos los estudios de Filosofía y Teología y doctorado en ambas facultades, se ordenó de sacerdote, habiéndose lucido en púlpito ya en la corta edad de 22 años en que pronunció un panegirico de San Antonio Abad que le mereció el concepto de orador docto y elocuente con que generalmente era mirado.

Salió muy airoso en la multitud de oposiciones a curatos; ganó el accésit en la que hizo a una canongía. Promovió y consiguió la erección de la iglesia sufragánea en el lugar de Calonge, logrando los habitantes de aquella aldea tener la casa de Dios inmediata á sus hogares, gobernada seis años por el virtuoso eclesiástico á cuyo católico celo laudables esfuerzos, ardiente caridad y generoso desprendimiento, debían tan importante beneficio. Nombrado en 1816 vicario de la parroquia de Santañy i, desempeñó este destino hasta el 19 de diciembre de 1840, que fué el último de su vida. Su vida. Su carácter extremadamente bondadoso, su constante afabilidad, y su irresistible inclinación á hacer bien, unido á los sublimes rasgos de caridad evangélica, á su saber y mansedumbre, y á otras bellas cualidades que le ennoblecían, forman en un pequeño cuadro, la más viva apología de este hombre virtuoso. Ninguno de sus escritos ha visto la luz pública. Todos ellos particularmente una voluminosa colección de discursos morales, de los cuales hemos leído algunos, son de un mérito y de una erudicción admirables, y pueden indudablemente tenerse por modelos de esta clase de composiciones. Tal es la elegancia de su estilo, la energía de su dicción y la sublimidad de sus pensamientos.(1)

A Bover li hem de fer algunes petites esmenes. Diu que Jaime Riera va néixer l'any 1773 i la data documentada és a 1772. Sens dubte arribà a temps de sentir parlar als seus vells de l'escaramussa del 1715 per Calonge, entre els lleials al rei i els fidels al poble. També diu que fou vicari de Santanyí fins el dia 19 de diciembre de 1840, que fué el último de su vida, quan a la nota de defunció localitzada a l'Arxiu de la Parròquia de Santanyí trobam: Dor. D. Jaume Riera Pvre. y vicari de esa Parroqia, fill de Sebastià y de Margta Rigo cons. morí el 14 Dbre. de 1840. Feu testament ab D. Damià Lluís Adrover als 22 Nobre de 1840. Rebé los Sagraments y se li va agonitzà. No hem pogut constatar el seu nomenament com a vicari de Santanyí que Bover fa coincidir amb el 1816. Com a curiositat direm que el capellà substituït al càrrec devia estar-ne enllepolit quan ja el 18 de desembre escrivia: estic molt content de Calonge pues pens produir 13 quateres de blat. Així s'expressava Mossèn Jaume Salom.

Val la pena recordar algunes de les coses relacionades amb l'església primitiva de Calonge, l'església vella. El cor de l'edificació seria Mossèn Riera a comptar pels anys d'estada a Calonge.

Miquel Pons

Entre ses dues marededéus-1981

(1).— Bibliografía de Escritores Baleares per... Palma. Imprenta de P.J. Gelabert, Impresor de S.M. 1868.

Per fer una copa a la fresca, mentres els nins juguen a Golf, a llòure!

Ara, també hi podreu sopar, tenim hamburgueseria i bon caliu per torrar.

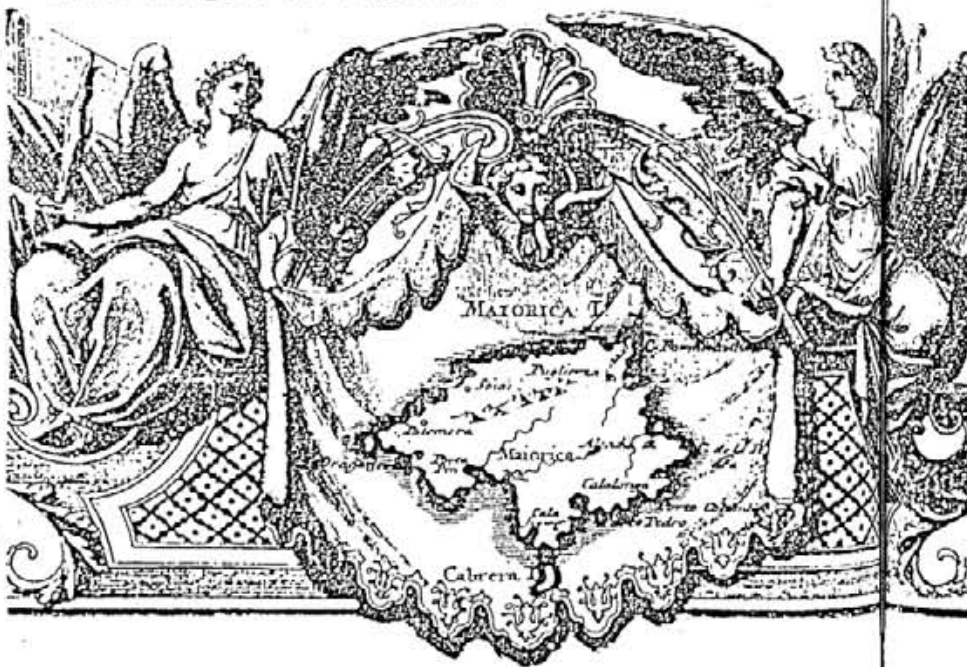
EL juny de 1715

Si enguany fa mil anys del naixement del nostre poble, al passat 16 de juny en va fer 273 d'un esdeveniment fet que va tenir lloc a Calonge mateix, i que va ser un dels episodis més rellevants de la guerra en que perderem les llibertats, obtingudes 727 anys abans.

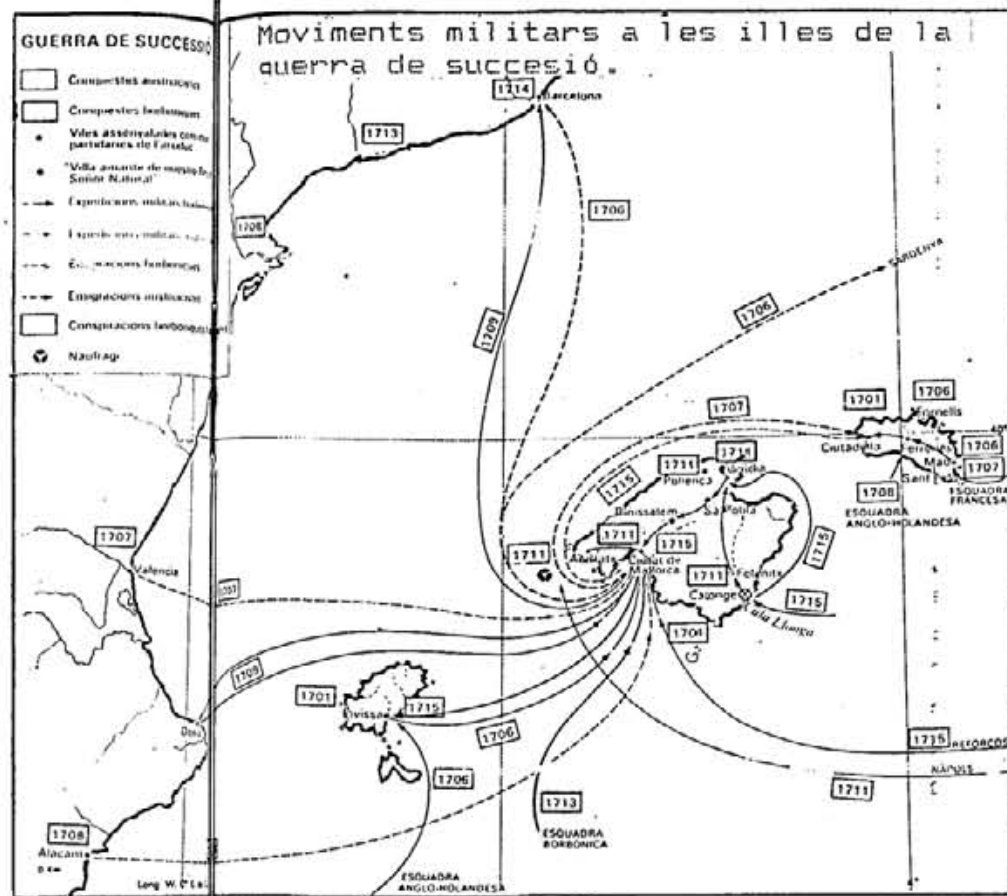
Mort el darrer rei de la casa d'Àustria l'any 1.700, sense descendència, les illes, després d'haver acceptat com a legítim hereu de la corona d'Espanya, (en aquell temps formada bàsicament pels estats de Castella i de la confederació Catalana-Aragonesa) a Felip de Borbó. L'any 1.706, però, va perdre per l'Arxiduc Carles d'Àustria, el qual proclamaren sobirà amb el nom de Carles III. A partir d'aquest moment, Mallorca i Eivissa varen militar públicament per la causa austriacista, fins i tot després d'haver-se firmat les paus d'Utrecht (1713) entre les grans potències europees. Malgrat l'acort internacional (Menorca passà a l'Imperi Britànic el Principat, Mallorca i Eivissa no varen voler reconèixer Felip V com el seu sobirà a causa de la desconfiança del manteniment de les seves lleis privades, furcs, privilegis i franqueses amb què s'havia governat fins llavors i des de temps anteriors, tal com havia aconseguit fer amb València i Aragó. València havia caigut l'any 1.706, la capital del principat va caure l'onze de setembre de 1.714. Els darrers territoris que varen resistir a caure al domini feli-

pista, foren Mallorca i Ei -
vissa.

Mallorca, a les ordres del virrei de Rubí, va entrar les seves pròpies tropes i formà milícies amb tots els homes i dones disponibles. A ciutat s'abandonaren els barris de fora les muralles, preparant-se per un previsible assetge. La part forana fou dividida en districtes i tot el poble s'armà per defensar les llibertats. S'exercit mallorquí fou anomenat " Coronela " i les milícies s'integraren pels oficis i duïen els uniformes dels seus gremis, formaren vint-i-tres companyies mil vuit-cents homes. Les costes estaven vigilades per deu mil homes de les viles, i als punts estratègics s'hi va posar artilleria (possible ment es fortí de Cala Llonga a ser un d'aquests llocs). Dos mil dos-cents napolitans venqueren a ajudar.

Un mapa de l'època, a on s'hi senyala Calatrua.

El rei d'Espanya envià al francès, el cavaller d'Aspheld a ocupar les illes. Vint-i-set vaixells; dues-centes naus de transports; deu batallons, set de francesos i dotze d'espanyols; mil dos-cents cavalls i molta d'artilleria.

El 16 de Juny de 1.715 desembarcaren a Cala Llonga, toparen forta resistència aquí a Calonge. Va morir molta gent tant dels mallorquins com dels invasors, unes dues-centes persones. Però varen entrar i aviat ocuparen Felanitx, llavors anaren a Alcúdia, a Binissalem i el 28 de juny foren derrotats pels Mallorquins. Aquella victòria era inútil, la guerra s'havia començat a perdre a València i la derrota definitiva havia estat a

DECRETS DE NOVA PLANTA

Pels Decrets de Nova Planta, l'antic Regne de Mallorca, esdevingué província. Va passar a exercir-hi l'autoritat suprema el Capità General, el qual reemplaçà l'antic càrrec de virrei; es va abolir el Gran i General Consell i el substituï en les seves atribucions la nova Reial Audiència reformada; va cessar el sistema de la insaculació —"sort i sach"— per a l'extracció dels oficis de jurats, els quals foren també suprimits. Llurs facultats en els assumptes administratius i econòmics els recollí un nou Ajuntament, compost a Palma per 20 regidors vitalicis, 12 el d'Alcúdia i als restants pobles d'acord amb llur població, tots ells anomenats per la Reial Audiència. Els regidors de Palma, nom que adoptà Ciutat de Mallorca, eren designats pel Rei previ informe de la Reial Audiència; s'aboliren també els oficis de mostassaf, executor, batlle, veguer, síndic, claver, morbet, comptador, bollador i altres. Foren derogades les disposicions sobre estrangeria per tal que els càrrecs poguessin ésser exercits també pels no naturals de les illes. Els oficis menors de Ciutat devien ésser designats per l'Ajuntament, com el claver, oïdors de comptes, etc. L'Intendent va substituir el Procurador Reial, mentre que desaparegué l'antiga autonomia econòmica i financera de l'illa i es congelava el dret foral mallorquí.

Barcelona al setembre anterior finalment tenint en compte això i que no hi havia altre cosa a fer que salvar vides i evitar els afectes de continuar una resistència que havia d'acabar en derrota, l'onze de juliol Mallorca va capitular (Més envant les capitulacions foren violades pel rei). De llavors ençà els països

de la confederació Catalano-
Aragonesa parteixen una ocu-
pació militar que ha donat
suport a altres formes de do-
mini, com esborrar la histò-
ria del poble cupant, el
primer de exemple són els
Decrets de nova planta.
Això també ho fou amb dosis
de nacionalisme espanyol:
de Don Pelayo, del Cid
Campeador, de l'Imperi espa-
ñol, d'en Cervantes (el
qual es mereix tot el nostre
respecta i admiració) de les
guerres napoleòniques, dels
Primos de Rivera, d'en Franco
i ara del V centenari, n'hau-
rien sentit parlar. Però que
en sabiu d'aquesta guerra
que tan directament, ens va
afectar als Calongins i que
en el seu temps fou una
guerra internacional?

Jaume de Na Blanca.

Bibliografia.

ALZINA, Jaume i altres
Mallorca: història i cultura
E. Moll, Palma de Mallorca 85

Atles de les Illes Balears
Diàfora, Barna 79

MONERS, Jordi.
Síntesi d'història dels
Països Catalans
La Magrana, Barna 76

VOLTES, Pedro.
Historia inaudita de España
Plaza y Janés, Barna 84

EN TÒFOL I EN MAXIM

d'En Jaume Julià Adrover

TÒFOL: — Uep! Màxim, i com te va?
Com així avui per aquí?
Jo amb sa calor que fa
sols no gosava sortir.

MÀXIM: — Ja ho veus, he de caminar
i avui venc a veure't
i així camin un poquet
per ses cames estirar,
ja en tenc una que no va
se veu que he tornat vellet.

T. — Es que tot ha canviat:
i noltros anam per envant
es camp ara ja no treu tant
i molts l'han abandonat.

M. — Ara qui vol fer doblers
va a sa vorera de mar
pèrquè aquests estrangers
en duen molts per gastar.

T. — Ja que parlam de voreres
ara m'ha fet pensar
és ver que hi ha estrangeres
que mostren ses redoneres
per sa vorera de mar?

M. — Jo també he sentit dir
i això ho hem de comprovar
ja te pots apreperar
i en voler podem partir.

T. — Caminades no en puc fer
però tenc una «moteta»
i crec que fer una volteta
mos podria caure bé.

M. — Avui no fa molt de vent
i podré menar es motoret
però jo no som com es jovent
que desiara l'aixeca dret.

T. — Ja fa temps que vaig passar
amb carretó per aquí
per cercar fonoll marí
per llavors envinagar.

M. — Jo també que hi som estat
i ben molt que m'agradava
i llavors el me menjava
amb un bon plat de cuinat.

T. — Amb moto no fa calor
i si un va per sa vorera...
Jo per mi ja sent olor
d'aquest oli d'estrangera.

M. — Mos hi podem acostar
i treurem es gat d'es sac
i si mos pega un atac
es metge mos curarà.

T. — Recoranta mil punyetes!
quina estesa que n'hi ha,
si un les volgués contar
serien moltes dotzenes.

M. — Tòfol, estic astorat
ell n'hi ha com un amut
si es rector ho hagués predicat
jo no ho hauria cregut.

T. — Si en això ho haguéssim vist
quaranta-cinc anys ençà!
però ara és un poc trist
només poder-ho mirar.

M. — Aquella cama tant sorrera
que no volia caminar
la me sent més falaguera
deu esser s'aire de la mar.

T. — Ja mos ne podem anar
no hi ha gaire més que veure
ara veig que ho podem creure
el que mos varen contar.

M. — També veig que no es cap doi
lo que havíem sentit dir
jo que quan era fadrí
no havia vist ni un jonoll
i avui quasi hem vist fonoll
i no dic fonoll marí.

T. — Mira ara en que he pensat
i és que pens amb unes coses
jo només he vistes dones
home cap n'he reparat.

M. — Es que no t'hi has fixat
només veus lo que et convé
jo amb ulleres hi veig bé
i el tenen en es costat.

T. — Ara te volia dir
m'ha agradat sa passejada
i en voler un altra vegada
la podríem repetir.

M. — Jo demà ja hi tornaria
i més prest podem partir
i en venir devers mig-dia
jo pentura provaria
de trobar fonoll marí.

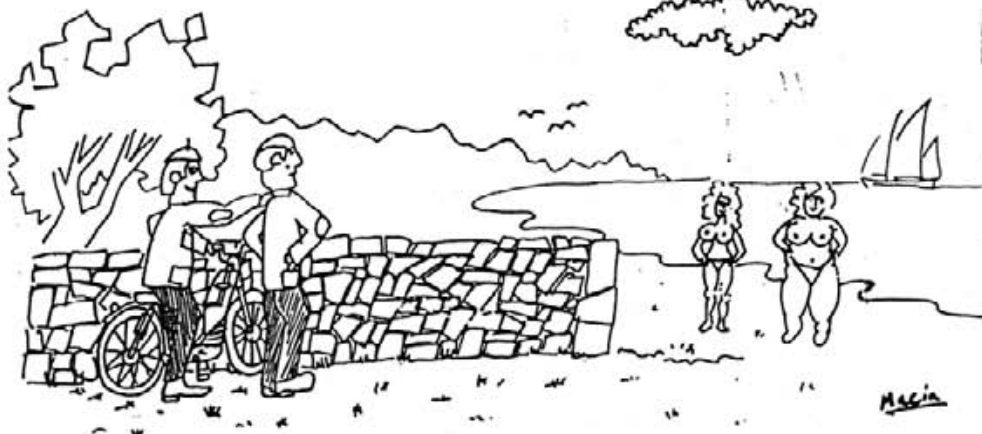
T. — Tu permí t'has despistat
i vols treure molt s'estam
me vols dir en haver-lo trobat
que el faràs sense barram?

Es racó més estimat

Manat de gloses
d'En Jaume Julià Adrover

Calonge, 1988

AVUI: EN GUILLEM DE SA CONCA

Va nèixer al nostre poble fa vint-i-tres anys, sempre li ha agradat molt jugar a futbol; de petit va improvisar el primer estadi a sa seva era, allà pegavem pilotades amb en Pep Marinons, en Maties de's Todo i un parell més.

Sempre ha jugat amb el Santanyí: dos anys i mig amb s'equip infantil, tres amb es juvenils i cinc amb es primer equip. Sa temporada 84-85 va viure s'únic accens de preferent a tercera. Sempre ha jugat a sa defensa i sa demarcació que prefereix és sa de defensa central, on s'hi troba com peix dins s'aigua.

El que més destaca d'ell és que va molt bé de cap, físicament està molt bé i els seus marcatges són molt aferradissos.

-¿Quin jugador admires més?

-En Camacho.

-¿Que és el que t'agrada més d'ell?

-Sobre tot es seu saber estar dins es camp.

-¿De quina temporada tens més bons records?

-De sa darrera, ja que crec que és a sa que he rendit més i m'he trobat més a gust. En Ramos ha aconseguit que fessim un futbol més alegre tant en es entrenaments com en es partits. Encara que digui això no vull menysprear als altres entrenadors.

-¿Quin jugador ha estat més mal de marcar?

-Sens dubta en Vaquer del Constància.

-¿Penses en fer-te entrenador un dia?

-No, perquè han de tenir molta personalitat i no sabria triar-ne onze.

-¿Com marcaries en Butragueño?

-Abans que rebi sa pilota es pot intentar aturar-lo, quan l'ha rebuda ja és quasi impossible prendre-li.

-¿Quins entrenadors t'han agradat més?

-En Pep Costa que és un entrenador amb molta personalitat. Ell em va centrar dins el camp i em va fer un jugador.

En Vilà, que em va donar confiança quan vaig debutar en el primer equip. I en Rafael Ramos, que és un gran entrenador i molt més gran persona.

-¿De quin partit tens més bons records?
 -Des partit d'enguany contra l'Andratx.
 Vaig fer dos gols i això que feria qua-
 tre anys que no en feia cap. Quan vaig
 fer el segon em pensava tornar loco
 d'alegria.

-¿Amb quin jugador t'has compenetrat
 millor dins el camp?

-Amb en Damià Barceló perquè és un
 gran jugador i amb molta personali-
 tat.

MATIES

tel. 657847

Aprofitant s'estància des Voltó a sa nostra Illa, anarem a xerrar
 amb ell perquè dedicàs una fotografia als nostres lectors.

A pesar de que ha aconseguit ésser un ídol mundial es sab amotllar a
 ses circumstàncies i quan xerrava amb ell, pareixiem dos joves qual-
 sevos, ja que va ésser un diàleg obert, sense escalafons. A més, es
 va interessar per sa nostra revista i la va fullejar com poder veure
 en sa fotografia. Quan vaig mostrar sa foto, una admiradora seua que
 qualche dissabte es perd per "Alfa" em va dir: "està boníssim i és
 guapíssim!". Això va a gust des consumidor...

16

MATIES

ACTUAL: CD S'HORTA

El Club de Futbol de S'Horta, ~~meritat~~ tots els respectes, en la qüestió esportiva, ja que és un equip que, com pocs ni hi ha, cui da mol bé, sa "cantera", com ho demostren, tenint un equip, ala ví, i un juvenil a més del grans. Es una tasca molt important, fer aixó. Llàstima que no hi hagi, els suficients mitjans econòmics per poder tenir el primer equip a categories superiors.

De Calonge hi ha en "Gordillo" Toni de ca sa viuda, en Tolo Coves i en Miquelet des Revolt.

Enguany ha estat una bona campanya com ho demostren les classificacions. El grans han quedat es 8 è lloc amb 2 positius, els juvenils en 4 rt i 9 positius i els elevins en 7 è i dos positius.

Hi ha hagut un superàvit de 150.000,-pts., gràcies a l'Ajuntament de Felanitx, que també ajudà en les reformes del camp. Ara s'estàn fent treballs en el camp, l'anivellació i li posen picedís.

Sa nova Junta Directiva està formada per:

Presid. D. Josep Alou Julià
Vice-presid. D. Francisco Antich Serra
" " D. Antoni Capo Company
" " D. Jaume Barceló Manresa
Tesorer D. Miguel Salva Adrover
Cont. Antoni Barceló Adrover
Secretari D. Andreu Rigo Rotger

Sa pròxima temporada començarà amb les màximes aspiracions: pujar a 1ª Regional.

Es preparen nous fitxatges però encara no es poren dir noms.

La nova Junta Directiva, vol donar les gràcies, a tots els jugadors, socis i totes aquelles persones que ajuden en allò que poden perquè el S'Horta segueixi endavant.

A sa redacció de "Dies i Coses" s'han rebut un grapat de queixes perquè els joves des nostre poble estan cansats de comprar pilotes de bàsquet. En Xisco Polla està ben "cremat", no diguem sa mare que està cansada de pagar-ne i en Tomeu que ha vist com es bui dava es seu "pot" per comprar sa darrera.. que ja està foradada. Avui quan xerrava amb en Xisco, ja s'havien foradades dues bolles, i sa darrera feia es número quinze (això ja són moltes bolles). En Xisco i sa seva manada han amenaçat diguent: "O mos compren quaranta pilotes o asserrarem es fassers (a na Margalida Polla no li agrada gens sa idea, troba que bastaria tallar ses punxes). El primer fasser caurà dia 4 s'horabaixa a posta de sol, llavors cada dos dies en caurà un altre fins que no en quedi cap. Esperen que el bat le posi fil a s'agulla i abans de dia 4 en Xisco i sa seva guarda rebin sa primera dotzena de bolles i si no, diuen ells que serà gros: se'n parlarà.

MATIES

Amb una mica de retard publicam les fotografies de l'entrega de trofeus del torneig de Truc. En aques podeu veure que fou una festeta molt divertida.

Fot.: Steward

Truc

" CONSULTORI MONOMIATIC "

DESDE FA UNS NUMEROS ENÇA, EM REBUT NOMBROSSES CARTES; FELICITACIONS, CRITIQUES I TAMBE, CONFIANT EN NOLTROS FINS I TOT ENS HAN DAMANAT CONSELLS.

molt personal!

TOT EL QUE ES PARESKI A LA REALITAT ES PURA COINCIDENCIA, SI VOLEU FER CONSULTES "SERIORES", ADREÇAULES A CONSULTORI "DIES I COSES".

Estimats amics:

Tenc una amiga que a ca seva tenen un galliner, i crec que té un problema per exposar-vos, i com que m'ha dit que fa comp-tes escriure-vos, per demanar consell, Jo no vull ser menys ja que Jo també en tenc un i m'agradaria que donasiu consell.

Tenc un al.lot de tres anys, i baste que me descuidi un poc, quan ja el trop a nes corral que se menje es geranis. Encara no he anat a cap metge, perquè a ell, maldement es foti un cussiol, mai li ha passat res. A més, sempre he tengut s'es-perança que aquesta brusca li pasas. Ara ha de fer es quatre anys i ja comença a fotrer-se sa parra. Que puc fer?

A.R.V.

Apreciada senyora:

Amb aquest cas, no sabem si realment "lo" que teniu es un fill o per el contrari es un emberaç sicologic hi hou adoptad una cabra com a fill.

Si realment "lo que teniu" es un al.lot, ó sigui, una cosa que maldament se comporti com un animaló, tengui un cap, un cos, dos braços i dues cames, "lo" seu és que el enviau ja a s'escola. Al menys aprendrà a flectomar i segurament deixarà es geranis i sa parra.

Si per el contrari, "lo" que teniu es una cosa negra o clepada un poc peluda i en lloca de cames i braços, sembla mes tenir quatre cames, vos aconsellam que el duqueu a fora vila, creim que es "lo" millor que poreu fer per ell.

A vosté li aconsellariem que arribàs un dia fener a Ciutat comença a haver-hi siquiatres bons.

Atentament Maria LLadró H.

Estimats amics de "Dies i coses":

De no ser per-què se preocupació em guanya, no m'hauria de cidit a exposar-vos aquest problema, ja que ho som molt empe- queldora. Però a mida que he anat "llegint" sa vostra revista cada mes, m'he donat compte de que sou persones dignes de tota confiança, i estic segura que em sabreu aconsellar.

Acab de cumplir es devuit anys, i a rel de voler-me treu- rer es carnet de cotxe, m'he temut d'una cosa que fins ara no m'hi havia fixat mai.

Resulta que a ca meua tenim un granje de pollastres, i pas tot lo dia amb "catlusques" encalcant polls i donant pienso. Jo no se si és per culpa de ses catluscas o que, però m'he fixat que en es dits des peus, a més de surtirme plometigó s'han anant a-afeguint com si des peus de un calapot es tractàs.

S'altre dia, quan vaig voler començar sa primera hora de cotxe a s'auto-escola quasi no podia pitjar s'acelerador.

Què pot ser això? Què puc fer?

M.T.B.

Benvolguda amiga:

El teu problema no deixa de ser curiós, però no per això, delxerem d'intentar aconsellar-te.

En primer lloc, i vists els símptomes, i la possible relació que pugin tenir ses "catluscas", es plometigó i allò dels dits, ens aventurariem a demenar-te si de tan en quan et rentes.

En cas afirmatiu, la cosa es complica i t'aconsellam que vaguis a veure un metge. Però si per el contrari, sa resposta es nega- tiva, rente't un poc més dona. Que "el" que hi dus son dits de merda aferrada.

Atentament Maria LLadró H.

(Dra. Psicòloga, especialitzada en Bolledures intrascendentals)

La nostra gent

MADÓ MARIA DE CAS FERRER

Senzilla, natural, bona dona a més no poder, cara riolera, profundament religiosa, així és la madona Maria de Cas Farrer.

Diu que no té res important que -
contar y potser no digui paraules molt-
trascendentals, però no les necessita -
perquè la seva manera d'ésser, els seus
nobles ideals manifesten moltes coses -
que no han de manester paraules perquè -
es facin conèixer.

Uns la coneixen per "madó" Maria -
de Cas Farrer, perquè el seu home, que -
en pau descansi, era el ferrer del po -
ble. També l'hi diuen de Sa Punta Gro -
ssa, de jove va viure allà amb els seus
parents, però la realitat es que va -
neix a Cas Fida-ver, que era la casa -
dels seus avantpassats desde molt enre -
ra.

- Perquè l'hi diuen Cas Fida-ver?

- Perquè hi feien fideus. Jo no -
me'n record, però mon pare va fer de fi -
da-ver i el meu padri també. De molt en -
rera a la casa eren tres germans: en -
Miquel, en Manuel i en Pau. En Pau era -
el meu padri i mon pare nomia Toni.

- I a Sa Punta Grossa quan hi -
vareu anar?

- Quan jo tenia 18 anys ho varem -
arrendar. Sa Punta Grossa era, sa part -
de d'alt d'una senyora i sa part de -
baix d'es Rector d'Esporles.

Més endavant quan se va vendre -
es meus germans en varen comprar
una bona part.

Als 21 anys es va casar amb
n'Antoni Vadell, "es Farrer", to -
ta una institució a dins el po -
ble. Encara me pareix sentir el -
tim... tim... tim... del martell
i un a damunt l'encruia, amb un -
regular compàs donava la forma -
adecuada al dur metall.

- Era un bon ferrer i sobre -
tot un bon home -diu madó Maria-.
En aquells temps que tot ho feien
a la mala, ell feia de tot.

Molts recordam amb pena la
repentina mort del ferrer, tot -
el poble va sentir d'aquesta fe -
ta.

- Va esser un cop molt fort per mi, no podia més. Vaig dur - ne dol quatre anys, i es dol en va més per dins que per fora. - Fins que va arribar un moment - que pensant amb sa filla i sa se va família vaig fer un gran es - forç per superar-ho. Si no fos - que tenia els joves no sé com ho hauria superat, perquè en vaig - tenir molta de pena, només a - l'església trobava un poc de con - sol.

- Ara que pareix que ha pas - ssat de mode el fet d'anar a les funcions de l'església. Ara que - molta gent que es creu més inte - lligent diu que ho ha superat i - que sempre té excuses i justifi - cacions per aleixar la missa o - altres devocions. Vos que sou - tan piadosa i teniu unes creen - ces tan errelades, qué dirieu a - la gent ? 71

- Jo no sé que he de dir, - però estic endarrer de saber com poden viure les persones que no - creuen. El bon Jesús és qui ens - ajuda i sense Ell les coses van - més malament.

- Vau fer feina a l'Hostel Romano, de Cale D'Or, amb - els senyors Franquinet.

- Durant 18 anys vaig esser sa cuinera de s'Hostel Romano. - Els menjers italians que ara es - tan de mode, jo ja els feia. Es - coure deu o dotze kilos de lla - costa quasi cada dia era ben nor - mal per mi.

- El senyor Carlo Franquinet, que anava amb aquella moto més - apropiada per a un jovenet que - per ell i que sempre volia "un - empujón" per partir era un poc - raro, eh ?

- Es senyor estava un poc - "loquenc" i molt mal d'entendre, però sa senyora era molt bona do - na i també molt llesta. Jo l'estimava molt i en vaig te - nir un gran sentiment quan se va morir.

Ara parlem un poc més de - vos. Perquè no ens deis com ho - feis per pareixer sempre que es - tau de bon humor ?

- Jo no ho sé, però també - he tinguts moments dolents, enca - ra que no se vegin.

Hi ha un fet que jo desde fa anys he notat i que no vull dei - xer d'assenyalar. Quan a Calonge s'organitza alguna activitat : - (associacions, concursos, excur - sions) sobretot si pareix que no va massa animada la cosa, ella -

sempre és la primera en fer cos-
tat, encara que només sigui per-
què aquella acció vagi endavant.

No vol donar lliçons ni ser
vir d'exemple, però la veritat -
és que amb les seves paraules plè-
nes de senty i de fermesa amb els
seus nobles sentiments, i sobre-
tot amb el seu gran cor, a Calon-
ge tenim un bon mestre ara cal -
que el calongins sapiguem apren-
dre d'ella.

Marc

BONA
TAULA

Cuina
Mallorquina

RAFAEL ADROVER S.
Calonge
RESTAURANT

Per "sombilles"
i paret seca...

En Joan
de Sa Costeta

Can Mariner 7

DES DE
XINA

En el passat número de-
iem que n'Stuart era a La
Xina. Des d'allà ens va
enviar aquest postal.

WEST LAKE POST CARD

¿Com anem per Calonge?
Tot va molt bé per aquí!
Sa gent, es manger, el art,
el paisatge guapissim.
Demar viatgem a Shanghai
després a Xian, Peking,
Hong Kong, Manila, Paris
fins a prest

Stuart

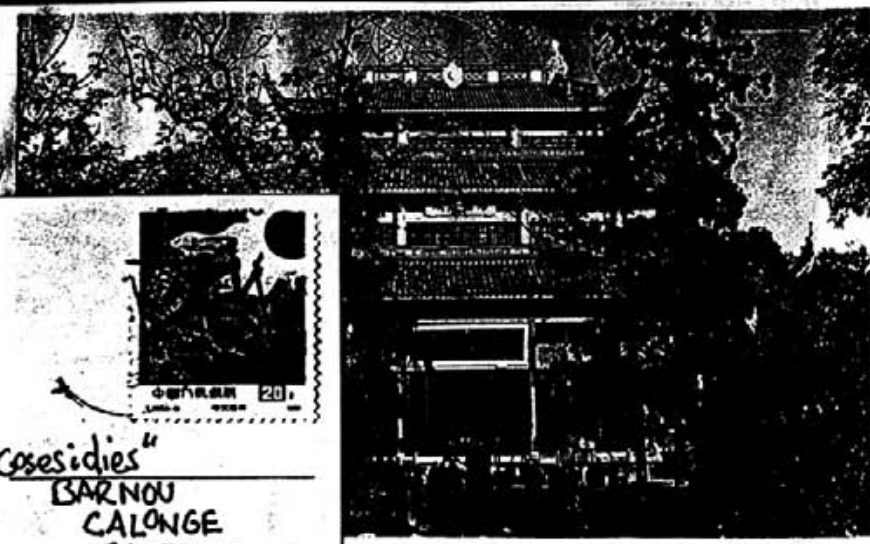
古寺晨光
Old temple in the dawnlight

Published by West Lake Photography Press 西湖摄影出版社

"Coses idies"
BARNOU
CALONGE
SANTANYI
MALLORCA
AVIEN SPAIN

EUROPE

En el pròxim número n'Stuart
ens comtarà com li va anar per
allà

Fa mil anys

J Vallbona

Derrotats els visigots el 711 per l'exèrcit alarb, en pocs anys aquest incorpora a l'imperi de Bagdad els territoris que ara constitueixen els països catalans, exceptuant les Illes que no ho foren fins l'any 902.

.....

Mentrestant, al nord els cristians iniciaven la conquesta de les terres que els alarbs els havien prées. Amb l'ajut de Carlemany aviat pogueren d'un territori prou ample: Les conquestes de Perpinyà i Elna, d'Empúries i Girona i, per fi, la de Barcelona el 801 permeteren la creació de la Marca Hispànica com a província de frontera i defensa de l'imperi carolingi.

.....

Si en política i cultura aquells comtats (bassó dels Països Catalans) depenien de França, en economia estava molt lligada als interessos de l'Islam ric i poderós. A més, la reconstrucció del país era sovint desbaratada per les ràtzies que, dirigides pels cabdills àrabs, destruïen la pobre riquesa del país. La més important fou la ràtzia capitanejada per

Almansur el 985, que ocupà i destruí Barcelona i el seu comtat i feu milers de morts i presoners. El comte Borrell II hagué de fugir i amb moltes dificultats pogué recuperar les terres perdudes. Seguint la llei feudal que exigia dels vassalls fidelitat i servei als sobirans, i del sobirà protecció i ajuda als vassalls, Borrell II havia demanat ajuda i socors al seu rei Lluís V, però aquest ocupat en la greu situació que patia França, no pogué assistir-lo i Borrell ho aprofità per trencar els lligams de vassallatge i es declarà comte de Barcelona, sobirà independent. Era l'any 966, fa mil anys.

Es difícil imaginar als nostres avantpassats entre aquell grup de gent que fa mil anys es va independitzà de França. Els seus nets dos-sents trenta un anys més envant començarien a venir cap a Mallorca: Adrovers, Vallbones, Bonets, Manrresas, Vadells,...

Bibl.: MONERS, Jordi
Síntesi d'Història dels Països Catalans.

1988 mil·lenari
de la
Independència

Es mul miraclos

Passa-temps

SOPA DE LLETRES

Un home de sa pagesia, de per aquests indrets, va anar a sa fira d'Inca. Al cap d'un parell d'hores de fer voltes, mirant el bestiar, se fixà en un mul; n'havia de manester un i no va estar a ple fins que el va haver comprat.

Va tornar a ca seva, posà el mul dins sa païssa i no hi va tornar pensar fins el sen demà, que ell mul, carro i arades, pertelxen cap al tros i allà, venga solcs cap amunt i cap avall. Així tot lo dia.

Al cap vespre, quan ja tornaven ser a ca seva aquell home temer-se'n que encara no havia donat menjar cap vegada al mul, però això aviat le fugí des cap i no torna pensa fins al cap d'un parell de dies. Tot de pressa va anar a sa païssa, però pareixia que es mul estava ben bo, i va pensar:

- Que hi va de bé amb aquest animal, no importa donar-li menjar per fer feina. Això ve esser un miracle!

Fessaren un parell de dies més, i un matí el pages va anar a junxir el mul al carro i ...

Oh! ; Quina desgràcia; es mul miraclos, que no havia de mester menjar per viure, sa mor!

Clos
V V V

OK
tomeu

Naixa

S	A	R	E	L	M	A	T	O	I	R	L	E	Z	O	M
E	A	B	N	I	E	M	O	J	O	I	S	C	A	E	O
N	E	R	C	F	C	A	I	R	U	O	V	S	L	A	R
I	F	A	I	E	R	O	E	R	T	S	A	L	L	O	P
D	A	B	A	O	T	I	N	A	D	I	T	U	M	T	S
R	O	F	M	I	M	E	R	I	L	H	A	X	O	L	A
A	X	O	C	O	L	A	T	A	L	E	G	O	R	E	B
S	F	B	S	I	M	O	E	L	I	L	A	R	U	L	A
P	A	T	A	T	E	S	O	N	M	A	F	A	R	E	N

8 COSES DE MENJAR

DIBUIX AMAGAT

ENCREUATS GRÀFICS

